

Valsts prezidenta Egila Levita uzruna piemiņas pasākumā par godu ievērojamā Latvijas valsts un sabiedriskā darbinieka Miķeļa Valtera pārapbedīšanai Latvijā

Publicēts: 23.09.2020.

[Egils Levits](#)

Godātie klātesošie, dāmas un kungi!

Šodien mēs esam sapulcējušies, lai godinātu valstsvīra Miķeļa Valtera devumu savai tautai un Latvijas valstij. Viņš bija Latvijas valsts iesākumā, un tagad viņš uz visiem laikiem atgriezās savā dārgajā tēvijā, mūsdienu demokrātiskajā Latvijā.

I

Kas ir veidojis viņa unikālo personību un kāpēc Miķelis Valters ieņem tik būtisku lomu starp mūsu valsts dibinātājiem un veidotājiem?

Cēlies no vienkāršas Liepājas strādnieku ģimenes, viņš kļuva par spoži izglītotu un erudītu latvieti, intelektuāli, kurš Rietumeiropā jutās kā mājās. Arī saviem tautiešiem viņš vēlēja politikā un kultūrā orientēties uz rietumiem, kalpoja tautas politiskās kultūras izaugsmei un nostiprināšanai.

II

Viņš uzskatīja, ka demokrātijā ikvienam cilvēkam ir jāpiedalās politiskajās norisēs, jo tā ir cilvēka sabiedrisko spēju izkopšana, pašcienības stiprināšana gan indivīda, gan visas tautas mērogā. M. Valters no ikviena prasīja valsts patriotismu un pats nelokāmi palika uzticīgs Latvijas valstij līdz pat sava darbīgā mūža noslēgumam.

III

Latvijas valsts ideju un ideālus M. Valters izloloja un dzīves laikā centās piepildīt gan kā publicists un sabiedriskais darbinieks, gan kā jurists, politiķis un diplomāts.

Vārdu sakot, viņā bija īstens valstsvīrs kā mierīgos un labvēlīgos laikos, tā trauksmainu cīņu un bezcerības apstākļos.

IV

No sociālista jaunstrāvnīeku laikā M. Valters kļuva par latviešu tautas nacionālā un sociālā taisnīguma, par Latvijas nacionālā valstiskuma cīnītāju, kuru vadīja dziļa pārliecība, ka idejām ir dzīvības spēks.

M. Valtera idejām bija domātāja un arī dzejnieka vēriens, bet ideju centrā vienmēr bija latviešu tauta un tās pašnoteikšanās tiesības, tās tiesības uz savu valsti.

Jau 1903. gadā M. Valters izvirzīja prasību pēc savas valsts, tādējādi kā pirmais publiski izsakot un noformulējot latviešu nācijas valstsgribu.

Tolaik daudziem latviešiem augstākais iespējamais sasniedzamais mērķis bija vien lielāka autonomija cariskās Krievijas ietvaros, kamēr Miķeļa Valtera domas plašums un drosmē prasīja jau savas tautas atraisīšanos no Krievijas impērijas un aiziešanu no tās.

Tas ir un paliks viņa lielais vēsturiskais nopelns, uz ko mēs vienmēr atsauksimies.

V

Dāmas un kungi!

Savā bagātajā un dažādiem notikumiem, pavērsieniem raibajā mūžā Miķelis Valters paguva izdarīt ļoti daudz.

Viņš iedibināja latviešu politiskā nacionālisma domāšanas virzienu, kas bija vērsti uz latviešu emancipāciju un vienlīdzību ar citām Eiropas tautām. To spilgti izsaka M. Valtera teiciens: "Kas grib kulturālo nacionālismu, tam jāņem politiskais."

Viņš bija Latvijas valsts dibināšanas aktīvs virzītājs un dalībnieks, pirmais jaundibinātās Latvijas Pagaidu valdības iekšlietu ministrs, viņš līdzdarbojās Satversmes izstrādē, bija viens no Latvijas Universitātes dibinātājiem, vēlāk spoži pārstāvēja Latviju diplomātiskajā darbā un arī trimdā ļoti ierobežotos apstākļos saskatīja iespējas darboties Latvijas valsts un tautas labā.

Vispusīgi izglītots, enerģisks un neatlaidīgs, vienmēr ar iniciatīvu un drošu uzstāšanos sabiedrībā. Viņš apzinājās savu intelektuālo varēšanu un lika to arī lietā.

VI

Viņa personības būtība un sūtība bija radošums, ko M. Valters izmantoja un īstenoja gan kā domātājs ar Cīrihes universitātē iegūto valststiesību doktora grādu, gan kā izcilis publicists, neskaitāmu rakstu, daudzu grāmatu autors, gan kā kultūras vēsturnieks un esejists, arī dzejnieks un rakstnieks ar pseidonīmu Andrejs Pāpārde.

Šī mākslinieciskā un radošā puse – dziļā interese par literatūru, mākslas un filosofijas studijas, pašizpaušme minētajās jomās – spēcīgi attīstīja un ietekmēja M. Valtera pasaules redzējumu, bagātināja garīgi, piešķīra mērogu un padziļinātu dimensiju viņa politiskajiem sapņiem par Latviju.

VII

Miķeļa Valtera personības lielums gan viņu cēla, gan vienlaikus apgrūtināja viņa saprašanos ar līdzcilvēkiem.

Tomēr vēstures gaitu lielākoties ietekmē un maina tieši spilgtas personības. Miķeļa Valtera dzīve un darbība ir tam vēl viens

apliecinājums. Un atgādinājums arī mums, kuri dzīvo unifikācijas un standartizācijas gaisotnē, kur dominē ticība uz caurmēru jeb skaitliski vidējo, par personības lomu un iespējām sabiedrībā.

VIII

Godātie klātesošie!

Kā jūs zināt, sapņiem jeb vizijām – ar to saprotot formu, kādā cilvēkos izstrādājas ieceres vai mērķi, Miķelis Valters piešķīra būtisku nozīmi. “Sapņi – pats lielākais, kas cilvēkam dots. Sapņi ir radījuši pasauli un cēluši Latviju,” tie ir Miķeļa Valtera vārdi.

Arī savām autobiogrāfiskajām pārdomām, kas pēc viņa nāves 1969. gadā iznāca Stokholmā, Miķelis Valters bija devis nosaukumu “Atmiņas un sapņi”.

IX

Noslēgumā es gribētu vēlreiz uzsvērt viņa devumu Latvijas valstiskajā domāšanā. Viņa doma par latviešu nāciju, kas vienlaikus satur gan kultūras, gan politisko elementu (un tā ir unikalitāte tieši Latvijai, ka mūsu nācija ir gan kultūras nācija, gan politiska nācija), cauri laikiem ir nonākusi arī līdz 2014. gadā pieņemtajam Satversmes ievadam, kas nostiprina mūsu valsts pamatus.

Es tādēļ atļaušos vēl piebilst, ka Miķelis Valters man ir tuva personība divkārtīgi – gan kā latviešu politiskais domātājs, gan arī kā manas studentu korporācijas “Fraternitas Lataviensis” goda filistrs.

X

Dāmas un kungji!

Tagad piepildās Miķeļa Valtera pēdējais sapnis – rast mūžīgo mieru mūžīgajā Latvijā.

Savukārt mums ir jārūpējas par to, lai viņa intelektuālais un politiskais mantojums tiktu pilnīgāk apgūts un iedzīvināts mūsdienu Latvijas demokrātijā un pilsoņu apziņā, vēstures pētniecībā un atmiņu politikā.

Paldies!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-uzruna-pieminas-pasakuma-par-godu-ieverošana-latvijas-valsts-un-sabiedriskā-darbinieka-mikēla-valtera-parapbedīšanai-latvija>